

88132964

International Baccalaureate®
Baccalauréat International
Bachillerato Internacional

**LATIN
HIGHER LEVEL
PAPER 2**

Tuesday 5 November 2013 (morning)

2 hours

INSTRUCTIONS TO CANDIDATES

- Do not open this examination paper until instructed to do so.
- Answer four questions from two genres only.
- The maximum mark for this examination paper is *[44 marks]*

Answer **four** questions from **two** genres **only**. These questions should be taken from the **two** genres you have studied.

Genre: Elegiac and Lyric poetry

Question 1. Catullus 64.116–138

sed quid ego a primo digressus carmine plura
 commemorem, ut linquens genitoris filia vultum,
 ut consanguineae complexum, ut denique matris,
 quae misera in gnata deperdita laetabatur,
 120 omnibus his Thesei dulcem praeoptarit amorem,
 aut ut vecta rati spumosa ad litora Diae
 venerit, aut ut eam devinctam lumina somno
 liquerit immemori discedens pectore coniunx?
 saepe illam perhibent ardenti corde furentem
 125 clarisonas imo fudisse ex pectore voces,
 ac tum praeruptos tristem conscendere montes
 unde aciem in pelagi vastos protenderet aestus,
 tum tremuli salis adversas procurrere in undas
 mollia nudatae tollentem tegmina surae,
 130 atque haec extremis maestam dixisse querelis,
 frigidulos udo singultus ore cientem:
 “sicine me patriis avectam, perfide, ab aris,
 perfide, deserto liquisti in litore, Theseu?
 sicine discedens neglecto numine divum
 135 immemor ah devota domum periuria portas?
 nullane res potuit crudelis flectere mentis
 consilium? tibi nulla fuit clementia praesto
 immite ut nostri vellet miserescere pectus?

- (a) *sed ... coniunx* (lines 116–123). Identify **two** rhetorical devices used by Catullus in these lines to introduce the story of Theseus and Ariadne. [2 marks]
- (b) Outline the signs of Ariadne’s physical and/or emotional distress at being abandoned by Theseus. Give **three** examples. [3 marks]
- (c) Scan *atque ... cientem* (lines 130–131). [2 marks]
- (d) Describe how Theseus’s personality is depicted in Ariadne’s words (lines 132–138). Support your answer by giving **three** examples from the Latin text. [3 marks]

Genre: Elegiac and Lyric poetry**Question 2. Horace *Odes* 3.21**

o nata mecum consule Manlio,
 seu tu querellas sive geris iocos
 seu rixam et insanos amores
 seu facilem, pia testa, somnum,
 5 quocumque lectum nomine Massicum
 servas, moveri digna bono die,
 descende Corvino iubente
 promere languidiora vina.
 non ille, quamquam Socraticis madet
 10 sermonibus, te neglegit horridus:
 narratur et prisci Catonis
 saepe mero caluisse virtus.
 tu lene tormentum ingenio admoves
 plerumque duro, tu sapientium
 15 curas et arcanum iocoso
 consilium retegis Lyaeo,
 tu spem reducis mentibus anxiis
 virisque et addis cornua pauperi
 post te neque iratos trementi
 20 regum apices neque militum arma.
 te Liber et si laeta aderit Venus
 segnesque nodum solvere Gratiae
 vivaeque producent lucernae,
 dum rediens fugat astra Phoebus.

- (a) Explain the geographical reference of the word *Massicum* (line 5). [2 marks]
- (b) Translate the adjective *horridus* (line 10) and explain how it relates to Corvinus in this context. [2 marks]
- (c) The praise of wine is a common theme in Greek and Roman poetry. Comment on Horace's contribution in this regard, analysing the main stylistic features of this poem. Support your answer by quoting the Latin text. [8 marks]

Genre: Epic**Question 3. Virgil *Aeneid* 4.165–183**

165 speluncam Dido dux et Troianus eandem
 deveniunt: prima et Tellus et pronuba Iuno
 dant signum; fulsere ignes et conscius aether
 conubiis, summoque ulularunt vertice nymphae.
 ille dies primus leti primusque malorum
 170 causa fuit; neque enim specie famave movetur,
 nec iam furtivum Dido meditatur amorem:
 coniugium vocat; hoc praetexit nomine culpam.
 extemplo Libyae magnas it Fama per urbes –
 Fama, malum qua non aliud velocius ullum;
 175 mobilitate viget, viresque acquirit eundo,
 parva metu primo, mox sese attollit in auras,
 ingrediturque solo, et caput inter nubila condit.
 illam Terra parens, ira iritata deorum,
 extremam (ut perhibent) Coeo Enceladoque sororem
 180 progenuit, pedibus celerem et perniciousis alis,
 monstrum horrendum, ingens, cui, quot sunt corpore plumae
 tot vigiles oculi subter, mirabile dictu,
 tot linguae, totidem ora sonant, tot subrigit aures.

- (a) *prima ... fuit* (lines 166–170). How does Virgil create a sense of premonition around the scene described here? Support your answer by giving **three** quotations from the Latin text. [3 marks]
- (b) Scan *ille ... movetur* (lines 169–170). [2 marks]
- (c) Translate *mobilitate ... condit* (lines 175–177). [3 marks]
- (d) *illam ... aures* (lines 178–183). Identify **two** figures of speech used in these lines. [2 marks]

Genre: Epic

Question 4. Virgil *Aeneid* 4.456–473

hoc visum nulli, non ipsi effata sorori.
 praeterea fuit in tectis de marmore templum
 coniugis antiqui, miro quod honore colebat,
 velleribus niveis et festa fronde revinctum:
 460 hinc exaudiri voces et verba vocantis
 visa viri, nox cum terras obscura teneret;
 solaque culminibus ferali carmine bubo
 saepe queri et longas in fletum ducere voces;
 multaque praeterea vatium praedicta priorum
 465 terribili monitu horrificant. agit ipse furem
 in somnis ferus Aeneas; semperque relinqui
 sola sibi, semper longam incommitata videtur
 ire viam, et Tyrios deserta quaerere terra.
 Eumenidum veluti demens videt agmina Pentheus,
 470 et solem geminum et duplicis se ostendere Thebas;
 aut Agamemnonius scaenis agitatae Orestes
 armatam facibus matrem et serpentibus atris
 cum fugit, ultricesque sedent in limine Dirae.

- (a) To whom does *coniugis* (line 458) refer? Give **one** additional detail about this person. [2 marks]
- (b) *Eumenidum* (line 469). Summarize the ancient belief concerning these goddesses. [2 marks]
- (c) Describe how Virgil's literary art supports and augments, in this extract, themes of the rest of the prescribed reading of *Aeneid* 4. Support your answer with precise details and quotations from the Latin text. [8 marks]

Genre: Historiography**Question 5. Tacitus *Annals* 14.34–35**

iam Suetonio quarta decima legio cum vexillariis vicesimanis et e proximis auxiliaries, decem ferme milia armatorum erant, cum omittere cunctationem et congregi acie parat. deligitque locum artis faucibus et a tergo silva clausum, satis cognito nihil hostium nisi in fronte et apertam planitiem esse sine metu insidiarum. igitur legionarius frequens ordinibus, levis circum armatura, conglobatus
 5 pro cornibus eques adstitit. at Britannorum copiae passim per catervas et turmas exultabant, quanta non alias multitudo, et animo adeo feroci ut coniuges quoque testis victoriae secum traherent plaustrisque imponerent quae super extremum ambitum campi posuerant. Boudicca curru filias prae se vehens, ut quamque nationem accesserat, solitum quidem Britannis feminarum ductu bellare testabatur, sed tunc non ut tantis maioribus ortam regnum et opes, verum ut unam e vulgo
 10 libertatem amissam, confectum verberibus corpus, contrectatam filiarum pudicitiam ulcisci.

- (a) Give **two** details about the forces under Suetonius's command. [2 marks]
- (b) Translate *deligitque ... insidiarum* (lines 2–4). [3 marks]
- (c) *at Britannorum ... posuerant* (lines 5–7). Give **two** details that Tacitus expresses as evidence of the Britons' fierce spirit. [2 marks]
- (d) *Boudicca ... ulcisci* (lines 7–10). Identify **three** features which illustrate Tacitus's narrative skill in portraying Boudicca. [3 marks]

Genre: Historiography**Question 6. Tacitus *Annals* 14.38–39**

gentesque praeferoces tardius ad pacem inclinabant, quia Iulius Classicianus, successor Cato missus et Suetonio discors, bonum publicum privatis simultatibus impediēbat disperseratque novum legatum opperīendum esse, sine hostili ira et superbia victoris clementer deditis consulturum. simul in urbem mandabat, nullum proeliorum finem expectarent, nisi succederetur Suetonio, cuius
 5 adversa pravitate ipsius, prospera ad fortunam referebat. igitur ad spectandum Britanniae statum missus est e libertis Polyclitus, magna Neronis spe posse auctoritate eius non modo inter legatum procuratoremque concordiam gigni, sed et rebellis barbarum animos pace componi. nec defuit Polyclitus quo minus ingenti agmine Italiae Galliaeque gravis, postquam Oceanum transmiserat, militibus quoque nostris terribilis incederet. sed hostibus inrisui fuit apud quos flagrante etiam
 10 tum libertate nondum cognita libertinorum potentia erat; mirabanturque quod dux et exercitus tanti belli confector servitiis oboedirent.

- (a) How does Tacitus lay the blame for the delay in peace on the Roman leaders?
 Give **two** details from the text. *[2 marks]*
- (b) Who is Polyclitus (line 6) and why is he in Britannia? *[2 marks]*
- (c) Show how, through his narrative art, Tacitus draws a dramatic contrast between the reaction of the Romans to the arrival of Polyclitus and that of the Britons. Support your answer by quoting the Latin text. *[8 marks]*

Genre: Letters**Question 7. Pliny the Younger *Letters* 2.20.1–6**

assem para et accipe auream fabulam, fabulas immo; nam me priorum nova admonuit, nec refert a qua potissimum incipiam. Verania Pisonis graviter iacebat, huius dico Pisonis, quem Galba adoptavit. ad hanc Regulus venit. primum impudentiam hominis, qui venerit ad aegram, cuius marito inimicissimus, ipsi invisissimus fuerat! esto, si venit tantum; at ille etiam proximus
 5 toro sedit, quo die qua hora nata esset interrogavit. ubi audiit, componit vultum intendit oculos movet labra, agitat digitos computat. nihil. ut diu miseram exspectatione suspendit, “habes” inquit “climacterium tempus sed evades. quod ut tibi magis liqueat, haruspicem consulam, quem sum frequenter expertus.” nec mora, sacrificium facit, affirmat exta cum siderum significatione congruere. illa ut in periculo credula poscit codicillos, legatum Regulo scribit. mox ingravescit,
 10 clamat moriens hominem nequam perfidum ac plus etiam quam periurum, qui sibi per salutem filii peierasset. facit hoc Regulus non minus scelerate quam frequenter, quod iram deorum, quos ipse cotidie fallit, in caput infelicis pueri detestatur.

- (a) Give **two** details about Piso (line 2) other than the one referred to in the extract. [2 marks]
- (b) Translate *primum ... interrogavit* (lines 3–5). [3 marks]
- (c) What does Regulus offer to do for Verania, and why does Pliny find his conduct scandalous? [3 marks]
- (d) Identify **two** figures of speech used in this extract. [2 marks]

Genre: Letters**Question 8. Pliny the Younger *Letters* 7.27.1–6**

ego ut esse credam in primis eo ducor, quod audio accidisse Curtio Rufo. tenuis adhuc et obscurus, obtinenti Africam comes haeserat. inclinato die spatiabatur in porticu; offertur ei mulieris figura humana grandior pulchriorque. perterrito Africam se futurorum praenuntiam dixit: iturum enim Romam honoresque gesturum, atque etiam cum summo imperio in eandem provinciam
 5 reversurum, ibique moriturum. facta sunt omnia. praeterea accedenti Carthaginem egredientique nave eadem figura in litore occurrisset narratur. ipse certe implicitus morbo futura praeteritis, adversa secundis auguratus, spem salutis nullo suorum desperante proiecit. iam illud nonne et magis terribile et non minus mirum est quod exponam ut accepi? erat Athenis spatiosa et capax
 10 domus sed infamis et pestilens. per silentium noctis sonus ferri, et si attenderes acrius, strepitus vinculorum longius primo, deinde e proximo reddebatur: mox apparebat idolon, senex macie et squalore confectus, promissa barba horrenti capillo; cruribus compedes, manibus catenas gerebat quatiebatque. inde inhabitantibus tristes diraeque noctes per metum vigilabantur; vigiliam morbus et crescente formidine mors sequebatur. nam interdiu quoque, quamquam abscesserat imago, memoria imaginis oculis inerrabat, longiorque causis timoris timor erat.

- (a) According to Pliny, what did Curtius Rufus learn about his own future from the vision of Africa personified? [2 marks]
- (b) Give **two** details about the haunting in Athens. Refer closely to the Latin text. [2 marks]
- (c) Describe how Pliny uses his literary art to enhance his descriptions of people’s reactions to the supernatural in this extract. Support your answer with precise details and quotations from the Latin text. [8 marks]

Genre: Philosophy**Question 9. Lucretius 3.396–416**

et magis est animus vitae claustra coercens
 et dominantior ad vitam quam vis animi.
 nam sine mente animoque nequit residere per artus
 temporis exiguam partem pars ulla animi,
 400 sed comes insequitur facile et discedit in auras
 et gelidos artus in leti frigore linquit.
 at manet in vita cui mens animusque remansit,
 quamvis est circum caesis lacer undique membris;
 truncus adempta anima circum membrisque remota
 405 vivit et aetherias vitalis suscipit auras;
 si non omnimodis, at magna parte animi
 privatus, tamen in vita cunctatur et haeret;
 ut, lacerato oculo circum si pupula mansit
 incolumis, stat cernundi vivata potestas,
 410 dummodo ne totum corrumpas luminis orbem
 et circum caedas aciem solamque relinquo;
 id quoque enim sine pernicie non fiet eorum.
 at si tantula pars oculi media illa peresa est,
 occidit extemplo lumen tenebraeque secuntur,
 415 incolumis quamvis alioqui splendidus orbis.
 hoc anima atque animus vincti sunt foedere semper.

- (a) Define briefly what the terms *mens*, *animus* and *anima* refer to in Lucretius's philosophy. [3 marks]
- (b) Translate *nam ... in auras* (lines 398–400). [3 marks]
- (c) Scan *at manet ... membris* (lines 402–403). [2 marks]
- (d) What does the pronoun *eorum* (line 412) refer to? [2 marks]

Genre: Philosophy

Question 10. Lucretius 3.526–547

denique saepe hominem paulatim cernimus ire
 et membratim vitalem deperdere sensum;
 in pedibus primum digitos livescere et unguis,
 inde pedes et crura mori, post inde per artus
 530 ire alios tractim gelidi vestigia leti.
 scinditur atque animae haec quoniam natura nec uno
 tempore sincera existit, mortalis habendast.
 quod si forte putas ipsam se posse per artus
 introsum trahere et partis conducere in unum
 535 atque ideo cunctis sensum diducere membris,
 at locus ille tamen, quo copia tanta animai
 cogitur, in sensu debet maiore videri;
 qui quoniam nusquamst, ni mirum, ut diximus ante,
 dilaniata foras dispargitur, interit ergo.
 540 quin etiam si iam libeat concedere falsum
 et dare posse animam glomerari in corpore eorum,
 lumina qui lincunt moribundi particulatim,
 mortalem tamen esse animam fateare necesse
 nec refert utrum pereat dispersa per auras
 545 an contracta suis e partibus obbrutescat,
 quando hominem totum magis ac magis undique sensus
 deficit et vitae minus et minus undique restat.

- (a) Illustrate Lucretius’s main philosophical argument in this extract regarding the nature of the soul. *[2 marks]*
- (b) What **two** conflicting theories about the soul departing from the extremities of the body are presented in this extract? *[2 marks]*
- (c) Analyse the main stylistic features of this extract, explaining in particular how Lucretius’s poetic technique transforms the technical description of the body’s agony into a sophisticated piece of philosophical poetry. Give precise details from the Latin text. *[8 marks]*
-